

Türk Destanlarında Kahraman ve İktidar Olgusu

Received/Geliş: 01.03.2018
Accepted/Kabul: 29.05.2018

Ülkü KARA DÜZGÜN*

Öz

Anlatım esasına bağlı edebi türler içinde destan metinleri bir milletin varoluşundan bu yana geçirdiği bütün gelişim aşamalarını ve milli tefekkür tarzını yansıtmaları bakımından eşsiz eserlerdir. Destan metinlerinin bir milletin başından geçen ortak hadiseleri konu ettiği önermesinden yola çıkıldığında, destan metinlerinde bir millete ait ortak kültürel, sosyal, ekonomik, geleneksel bakış açısını tespit etmenin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Milli beraberliğe dair birçok umdeyi bir arada barındıran Türk destan metinlerindeki kahraman ve iktidar yaklaşımı yüzyıllar ötesinden günümüze Türk iktidar algısına dair önemli veriler taşımaktadır. Türk destan metinlerinde karşılaştığımız kahraman tipini Tanrı'ya bağlayan amiller, iktidarı ve dolayısıyla Türk milletini de Tanrı katında özel kılan bir anlayış içermektedir. Bu noktadan hareketle, aşağıdaki makalede Türk destan geleneğinde izlenen kahramanın kökeni, kahraman ile tanrı ve kahraman iktidar kavramlarının birbiri ile etkileşimi üzerinde durulmuştur. **Anahtar Kelimeler:** Kahraman, Destan, İktidar, Tanrı, Epik

Hero and Power Phenomena in Turkish Epopees

Abstract

Epopees are unique amongst the narrative literary genres as they reflect all stages of development of a nation from its formation, and its national way of thinking. Based on the postulate that epopee texts stem from common incidents lived through by a nation, it is evident that common cultural, social, economic and traditional perspectives can be derived from the epic texts. The protagonist and power approach in Turkish epopee texts that comprise many principles related with national unity connotes important data about Turkish perception of power from centuries ago till today. Motives relating the protagonist characters encountered in Turkish epopees with god involve a concept that devotes a special place for Turkish nation in heaven. From this viewpoint, this article elaborates origin of protagonist, protagonist and god, and interaction between protagonist and power concepts with reference to Turkish epopee tradition.

Keywords: Protagonist, Epopee, Power, God, Epic

---

* Dr. Öğretim Üyesi, Giresun Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilgiler Eğitimi Bölümü, e-posta: ulkukaraduzgun@gmail.com, ORCID ID: 0000-0001-6975-2671

Giriş

İktidar, insanlık tarihi boyunca en çok tanımlanan ve sorgulanan kavramlardan biridir. Sosyal bilimler başlığı altında topladığımız disiplinlere ait her bir bulgu ve tanımın zaman içinde değişmesi, dönüşmesi veya gelişmesi kaçınılmazdır. İnsanoğlunun fitratından kaynaklanan akıl yürütme, düşünme ve üretme gibi temel özellikleri değişim, dönüşüm ve gelişmeyi âdeta zorunlu kılar. İktidar olgusu da söz konusu dönüşümlere bağlı olarak tarihi dönemler içinde zamanın şartlarına göre farklı algılanmış ve tanımlanmıştır. Kuşkusuz en ideal ya da en faydalı iktidar anlayışına ulaşmak bu devinimin temel gayesidir.

Çeşitli yapılanmalar içinde farklı şekillerle karşımıza çıkabilen bir kavram olan iktidar, genellikle bir toplum, halk ya da devlet üzerinde hâkim olan yönetim anlayışı ve buna bağlı tesis edilen normatif yapıyı akla getirir. Bu yapının kuruluşunda ve işleyişinde çeşitli değişkenlere bağlı olarak tarihi, coğrafi, ilmi, sosyo-ekonomik, dini veya benzeri birçok amil etkili olmuştur. Bugün dahi bu ölçütler dünyanın birçok farklı yerinde iktidar dönüşüm ya da değişimlerine tesir etmeye devam etmektedir.

Oldukça güçlü bir olgu olan iktidar, sahip olduğu bu gücü büyük ölçüde kendini korumak için kullanır. Ancak bu tutumun iktidara kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz dönütleri olabilir. Gücünü büyük ölçüde etkili olduğu toplumdaki alırken, diğer yandan yetkilerini yine toplumu yönetmek için kullanır. Burada iktidarı temsil edenler, mümkün olduğunca iktidarı tesis eden yukarıda ifade ettiğimiz diğer organlar veya olgular ile eşgüdümlü ve uyumlu bir seyir sağladığı oranda iktidarda kalmayı başarır. Aynı zamanda toplumun gün geçtikçe değişen sosyal, ekonomik, sanatsal, bilimsel vb. ihtiyaçları da göz önünde tutularak iktidar kendini daima yenilemelidir. Aksi halde, iktidarın el değiştirmesi veya sistemik değişmelere uğraması kaçınılmaz olur. Tarih dediğimiz süreç büyük ölçüde bu değişimler ve dönüşümlerden ibarettir. Bu açıdan bakıldığında iktidar temsilcileri sahip olduğu güç oranında sorumluluğu da beraberinde taşır.

İktidar, sahip olduğu güce istinaden doğrudan veya tesis ettiği normatif yapıya bağlı olarak hükmetmeyi tercih edebilir. Her iki durumda da devletler, milletler söz konusu olduğunda hükmetme alanı geniş bir sathaya yayılır. Burada ifade edilen alan, niceliğin yanı sıra niteliği de doğrudan etkilemektedir. Başka bir ifadeyle iktidar, sadece yönetsel veya hukuksal alan üzerinde değil çoğu

zaman toplumun duygu ve düşünce alanlarına da hükmetmeye, etki etmeye veya şekillendirmeye muktedir olabilir. Esasında toplum ile iktidar arasındaki etkileşim kimi zaman iktidarın toplumu şekillendirmesi, kimi zaman da toplumun iktidarı dizayn etmesine neden olan çift taraflı bir mekanizmadır. Bu mekanizma zaman zaman dış unsurlardan da etkilenmektedir. Ancak çoğu zaman toplum, temel yaşam şartlarına bir tehdit hissetmediği sürece gücü elinde tutan iktidarın etkisi altındadır. Çünkü iktidarın zafiyeti kimi zaman toplumsal bir kaos veya yok oluş kaygısını beraberinde taşır. Halk, iktidarın otorite kaybından doğacak büyük felaketler yaşamaktansa iktidarın sağladığı normatif bir yapının varlığını kabul etmeye yatkındır ve hatta olası bir otorite boşluğu söz konusu olduğunda hızla yeni bir iktidar arayışı içine girer. Halkın bu nevi yaklaşımlarını, ortaya koyduğu fikir ve sanat eserlerinden yola çıkarak tespit etmek mümkündür.

Bu makalede, Türk milletine has iktidar algısı asırlar ötesinden günümüze ulaşan destan metinlerindeki kahraman olgusundan yola çıkılarak ortaya konulmaya çalışılacaktır. Kuşkusuz, edebi verimler içinde milli hususiyetleri yansıtmaları bakımından destanlar çok önemli bir yere sahiptir.

Türk Destan Geleneğinde Kahramana Özgü İktidar Anlayışı

“Destan, bir milletin tarihi bilinçaltını, -C.G. Jung’un deyişiyle arketiplerini- milli ruh, ideoloji ve yüzyılları aşan hedeflerini nesilden nesle aktaran bir köprü vazifesi görür. Teşekkül ettiği dönemin ve öncesinin sosyal, iktisadi, coğrafi ve tarihi bilgilerini içeren destan, aynı zamanda milletin duygu, yaratılış ve mitik tefekkür tarzının da yansıtıldığı çok yönlü bir ayna gibidir” (Kara Düzgün, 2014, 63).

Destan metinleri, milletlerin tarihi ve tarih öncesi dönemlerine özgü zihniyet gelişimlerini bir bütün halinde saklayan verimlerdir. Bu özellikleri sayesinde destanlardan hareketle milletlerin sosyal ve siyasi yapılanmalarının felsefesine ulaşmak mümkündür. Destanı milli kılan etkenlerden biri hiç şüphe yok ki, destan kahramanının iktidar olgusuyla olan ilişkisidir. Destanda, iktidarın gücü ve bekası büyük ölçüde ilahi bir kaynağa dayanır. Dolayısıyla destan türü kişiyi dolaylı olarak iktidara ve oradan da ilahi bir kaynağa ulaştırır (Segal, 1990, 149).

Epik anlatıda yer alan bütün figürler üzerinde büyük ölçüde kolektif bakış açısına dayanan geleneğin etkisi vardır. İktidar anlayışı da büyük ölçüde

bu geleneksel kolektif şuur veya şuuraltına bağlı olarak şekillenmektedir. İktidar, meşru olduğu oranda etkilidir. Türk destanlarında izlenen kahraman figürü doğrudan iktidar sahibi olarak karşımıza çıkar. Fakat kahramanın iktidarını sağlayabilmesi için öncelikle meşruiyetini kabul ettirmesi gerekir. Destan döneminin yaşandığı çağlarda kahramanın iktidar sahibi olma yollarından biri asil bir soydan gelmesidir. Asil soy ise kişiyi doğrudan Tanrı'ya bağlamaktadır. Özetle, asil soydan gelen destan kahramanının iktidarı aynı zamanda Tanrı'nın seçtiği kişi olması bakımından meşru kabul edilir.

Carlyle'e göre epik anlatılarda izlenen kahraman ile halk ilişkisi birçok bakımdan Tanrı ile kul ilişkisine benzer. Bu anlayışın mitolojik dönemde şekillenerek geliştiğini savunan Carlyle'ye göre, insanoğlunun somutlaştırma eğilimi ile başlayan insana benzer tanrılar döneminden sonra kahramana tapınma dönemi başlamıştır. Dolayısıyla epik anlatıda güç timsali konumundaki kahraman, tanrı olmasa dahi tanrının eli konumunda bir yer edinmiştir. Tanrının eli konumundaki kahraman, Tanrı gibi bütün evrenin olmasa da, hükmettiği coğrafyadaki halkın bugününden ve geleceğinden birinci derecede sorumludur. Bu sorumluluğu ahlaki ve etik değerleri tesis ederek yerine getirmelidir. Bu noktada kahramanın esin aldığı tek kaynak Tanrı'dır. Onun inayeti olmaksızın kahramanın adil düzeni sağlaması mümkün değildir (Carlyle, 2004: 13-63).

Chadwick, Türk destanlarında karşılaşılan kahramanların çoğunun asil bir çevreye mensup olduğunun altını çizer. Sadece, Köroğlu destanının Türkmen varyantında, kahraman orta sınıfa mensup biri olarak karşımıza çıkar. Chadwick, diğer Türk destanlarında yer alan kahraman ve onun birinci daireden yakınlarının tamamının asil soydan geldiğini söyler (Chadwick, Zhirmunskiy, 1969: 79-81).

Chadwick'in Türk destan metinlerini inceleyerek ortaya koyduğu veriler yukarıda konu ile ilgili yaklaşımına değindiğimiz Carlyle'nin "kahramana tapınma" görüşünü destekler mahiyettedir. Destan metinlerinde Tanrı'nın gölgesi, eli, seçtiği ya da görevlendirdiği kişi veya Orhun yazıtlarındaki ifadesiyle "yarlık" verdiği merkezî kahraman kutlu biridir. Doğduğu andan itibaren ona bahşedilen nitelikler onun gelecekteki mutlak iktidarının müjdecisidir.

Ögel, kahramana atfedilen bu ilahi kudreti "doğuşlu" olarak tanımlar (Ögel, 2002: 2). Asil olmak soya bağlıyken, doğuşlu olmak kişiyi doğrudan

Tanrı'ya bağlayan bir sıfat olarak karşımıza çıkar. İktidar ise soyluluktan çok doğuşlu olmakla ilgilidir. Orhun yazıtlarında iktidar sahibi olacak kişinin doğuşlu olmaması durumunda yaşananlar şu sözlerle ifade edilmiştir:

“Ondan sonra küçük kardeşi, büyük kardeşi kılınmamış olacak, oğlu babası gibi kılınmamış olacak. Bilgisiz kağan oturmuştur, kötü kağan oturmuştur. Buyruku da bilgisizmiş tabii, kötü imiş tabii (Ergin; 1970: 18)”.

Bu ifadede geçen “kılınmamış” ibaresi, söz konusu hakanların Tanrı tarafından görevlendirilmediği için iktidarı taşıyamadığı ve koruyamadığını göstermektedir. Türk tefekkür anlayışına özgü Tanrı ile iktidar bağlantısının en iyi yorumlarından biri Dursun Yıldırım'a aittir. Ona göre:

“Türk destanlarında iktidar sadece Tanrı'nın iradesine göre verilen bir görevdir. Türklerin inandığı bu Tanrı, Türk ulusu yok olmasın diye kağan gönderir. Tanrı ile kağan arasındaki uyumu; kağan, ulusu ile kendi arasında tesis etmekle yükümlüdür. Yükümlülüğünü yerine getirebilmesi için Tanrı kağana 'yarlık' verir. Yarlık, iktidar yetkisi anlamına gelir. Kağan kendisine verilen yarlık ile milleti yönetir ve millet de yarlık sahibi kağanın buyruklarına uyduğu sürece sürekliliğini korur. Kağanlık tesadüfi bir seçim sonucunda elde edilen bir makam değildir. Kağanlığa aday olan kişi iktidar olmayı hak ettiğini ispatladıktan sonra bu makama gelmeye hak kazanır. Böylelikle Tanrı tarafından seçilmiş biri olarak yükseltilmiş olur (Kara Düzgün, 2014: 114).”

Orhun yazıtlarında yer alan aşağıdaki ifadeler de doğuşlu kahramanın iktidarının Tanrı tarafından kutsandığının apaçık delilidir:

“Üstte mavi gök, altta yağız yer kılındıkta, ikisi arasında insanoğlu kılınmış. İnsanoğlunun üzerine ecdadım Bumın Kağan, İstemi Kağan oturmuş. Oturarak Türk milletinin ilini töresini tutu vermiş... Yukarıda Türk tanrısı, Türk mukaddes yeri, suyu öyle tanzim etmiş. Türk milleti yok olmasın diye, millet olsun diye babam İltiriş Kağanı, annem İlbilge Hatunu göğün tepesinden tutup yukarı kaldırmış olacak. Babam kağan on yedi erle dışarı çıkmış... Tanrı kuvvet verdiği için babam kağanın askeri kurt gibi imiş, düşmanı koyun gibi imiş. Doğuya, batıya asker sevk edip toplamış, yağmış. Hepsi yedi yüz er olmuş... Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye, babam kağanı, annem hatunu yükseltmiş olan Tanrı, il veren Tanrı, Türk milletinin adı sanı yok olmasın diye, kendimi o Tanrı kağan oturttu tabii (Ergin, 1970: 17-18).”

Türk iktidar yapısını şekillendiren ve baki kılan en önemli kavram kuşkusuz “Türk Töresi”dir. Esasında bu töre doğrudan Tanrı tarafından Türk milletine gönderilen buyrukları kapsar. Töre, anayasadır. Bağımsız iktidarın teminatı bu anayasadır. Töre sayesinde bütün paydaşların iktidardaki sorumluluk, görev ve yetkileri belirlenir. Paydaşlardan herhangi birinin ihmali töreye ve dolayısıyla Tanrı’ya karşı gelme olarak telakki edilir. Bunun sonucunda destan metinlerinde zaman zaman Tanrı tarafından kaos yaratılarak töreyi ihlal eden halk ya da yönetici sınıfı cezalandırılır. Ceza sona erdiğinde yine Tanrı’nın yarlığı ile iktidarı ve töreyi yeniden tesis edecek bir kahraman gönderilir.

Dumezil, *Archaic Roman Religion* adlı eserinin birinci cildinde, epik kahramanın görevi ataların veya tanrıların işlevlerini yeryüzünde devam ettirmektir, demektedir. Başka bir deyişle destan kahramanının görevi yeryüzünde Tanrı’nın iktidarını baki kılmaktır (Dumezil, 1996: 69-79).

Bowra ise, epik kahramanı toplumsal işlevi bakımından değerlendirir. Kahraman daima lider pozisyonundadır ve herkesin sorumluluğunu üstlenmek zorundadır. Dolayısıyla sahip olduğu bütün ilahi gücü halkı korumak için kullanır. Ayrıca epik kahramanın kökenini şaman’a dayandıran Bowra, din ile kahraman arasında önemli bir bağ olduğunu, bu bağın kahramanın iktidarını halk nezdinde meşrulaştırdığını öne sürer (Bowra, 1952: 107-108).

Frye, destan kahramanının tanrı ile olan münasebeti üzerinde duran diğer bir araştırmacıdır. Destan kahramanlarını, romans kahramanı olarak tanımlayan Frye, onların sıradan insanlardan oldukça güçlü olduğunu ancak her şeye rağmen yeryüzünde tanrısal nizamı uygun şekilde hareket ettiklerini ifade eder (Frye, 1966: 33-34).

Destan metninde izlenen kahramanın başarısı ile milletin refahı arasında paralel bir seyir izlenir. Kahraman ne kadar başarılı ve üstün yeteneklere sahipse millet de o denli müreffeh ve adil bir düzene kavuşur. Kahramanın üstünlüğü halkın mutluluğu ve refahı ile ölçülebilir. Ancak iktidarın bekası için halkın uyması gereken belli başlı kuralları vardır.

İktidarın bekasını sağlayan en önemli etkenlerden biri iktidar tarafından tesis edilen normatif yapıdır. Destan metninde, söz konusu normatif yapının işleyişini ilk elden gerçekleştiren ve bozulması halinde gerekli müeyyide ve tedbirleri alması gereken kahramandır.

“Türk töresi gereği halkın lideri olan kimse her şeyden önce yurdunun ve halkın güvenliğinden sorumludur. Devleti idare edenlerin öncelikli sorumlulukları vatan ve milletin istikbalidir. Destanların bir kısmında yönetici sınıfına ait bazı şahsiyetlerin bu sorumluluklarını unutup şahsi menfaat temini çabasıyla halka zulüm ettiğine rastlanır. Destanlarda görevlerini gereği gibi yapmayan yönetici statüsündeki hanların çoğunun aslında bu görev için Tanrı tarafından seçilen kimseler olmayıp, iktidarı hile ile ele geçirdikleri ortaya çıkar. Bu gibi durumlarda görev, kahramanın müdahalesi ile liyakât sahibi kimselere devredilir (Kara Düzgün, 2014: 170.)”

Destan Metinlerinde İktidarın Aktarımı

Destan metinlerinde kahraman çoğu zaman karşımıza yönetici olarak çıkmaz. O, yeryüzünde tanrısal iktidarın temsilcisidir. Dolayısıyla, kahraman devlet veya millet ile değil, vatan hainleri ile mücadele eder. Kahramanın mücadelesi iktidar uğruna değildir, o zaten mutlak iktidar sahibidir. O iktidara yürümez, iktidar acze düştüğünde onu davet eder.

Bu davetin yerine getirilmesi epik anlatılarda çeşitli şekillerde kurgulanır. İktidarın daha çok evlilik veya soy yoluyla aktarıldığı tespit edilir. Epik ile ritüel arasındaki güçlü ilişkiye dikkat çeken Raglan, epik kahramanın asaletini kadim dönem Mısır mitlerinde ve kadim medeniyetlerin izlerinde tespit edilen kralların enest evlilik geleneklerine bağlar (Raglan, 1949: 196-197). Epik anlatıların birçoğunda kahramanın fethettiği diyarın kraliçesi ya da prensesi konumundaki kadın ile evlenerek tahta geçmesi, halk nezdinde iktidar değişikliğinin soyluluk prensibi ile pekiştirilmesini sağlar. Zira kahraman, yukarıda defaatle değinildiği üzere hem doğuşlu olup hem de asil bir soydan gelmelidir.

Oidipus ile ilgili notlarında Propp, fethedilen ülkenin kraliçesi ya da soylu hanımları ile gerçekleştirilen evliliği, iktidarın aktarımında en sık karşılaşılan uygulamalardan biri olarak değerlendirir (Propp, 1998: 23). Böylece kendinden önceki iktidarı yok ederek, iktidar kazanan kahramanın yeni konumu onaylanmış olur.

En bilinen örneği Oğuz Kağan Destanında karşımıza çıkan olağanüstü yaratılışa sahip kadınlarla yapılan evliliklerde iktidar aktarımından ziyade güç aktarımı söz konusudur. Bu motif kahramanın ilahi vasıflarına vurgu yapmanın yanı sıra iktidarına kayıtsız teslimiyet sağlar. Ayrıca, olağanüstü eş tipi,

kahramanın soyunun da ilahi güçler tarafından kutsandığının işareti sayılır. Bu durumda, kahramanın çocuklarının da asalet ve iktidar ayrıcalığına nail olarak dünyaya gelmesi teminat altına alınmış olur.

İktidar, destan metinlerinde baba ile oğlu birbirine düşürecek kadar önemli bir olgu olarak karşımıza çıkar. Baba oğul arasındaki iktidar çekişmesi birçok açıdan ele alınabilir. Freud, Rank gibi psikanalistlerden, Frazaer gibi ritüelistlere kadar bu hususta görüş bildiren birçok araştırmacıya rastlanır. En yalın yorumlardan biri Miller'e aittir. Miller'e göre kahraman, etrafındaki ve hatta çağındaki herkesten güçlüdür. Söz konusu babası dahi olsa herhangi bir otoriteye boyun eğmesi, onun gücüne yani iktidarına gölge düşürür. Bu uğurda kendine verilen görevi yerine getirmek uğruna babası ile dahi karşı karşıya gelmekten çekinmez (Miller, 2000: 107).

Destan dinamiği bu mücadeleyi daima oğuldan yana anlamlı kılacak bir kurguyla sunar. Böylece, bir evladın baba ile zaman zaman ölümüne mücadele etmesi kabul edilebilir bir zemine oturtulmuş olur. Mesela, baba töreden uzaklaşmıştır. Tanrı'nın temsilcisi konumundaki kahraman düzeni Tanrı adına yeniden tesis etmek için babanın iktidarına ve hatta varlığına son vererek düzeni yeniden sağlar. Oğuz Kağan'ın ve tarihte Mete Han'ın babaları ile olan mücadeleleri bu açıdan değerlendirilmelidir. Esasında, baba ile oğlu karşı karşıya getiren iktidar hırsıdır. Oğul, yeniliğin habercisidir ve yaşamı sembolize eder. Baba ise geleneği ve eskiyi temsil etmektedir. Babanın ortadan kaldırılması ile iktidar, oğula aktarılmış olur.

Sonuç

Türk destanlarında izlenen merkezi kahraman tipi ilahi ve sonsuz bir iktidar sahibidir. Sahip olduğu maddi ve manevi vasıflar onun iktidarını sorgulanamaz kılmaktadır. Destan metinlerinde kahraman sadece iktidarın değil aynı zamanda yeni bir düzenin, sistemin kurucusu olarak karşımıza çıkar. Yetkilerini daima temel moral değerleri göz önünde bulundurarak kullanır. O, yeryüzünde Tanrı'nın mutlak iktidarının temsilcisi konumundadır ve tanzim ettiği iktidar yüzyıllar ötesinden aşarak gelen ve yüzyıllar ötesine taşan geleneksel bir etki ve yapıya sahiptir.

Destan metinleri edebi birer verim olmalarının çok ötesinde nitelikler barındırır. Bir milletin geçmişine, bugününe ve geleceğine daimi telmihlerde bulunur. Destanda yer alan her bir olay ya da olgunun şimdi ve gelecekte

izdüşümlerini keşfetmek mümkündür. Çoğu zaman baştan sona bir iktidar mücadelesi anlatan destan metinleri bugün ve yarın milletin varoluş ve gelişim çabalarına yönelik eğiliminin kurguya dayalı gerçeklikleridir. Destan metninde karşılaşılan ve bize çoğu zaman ütöpik gelen iktidar algısı, günümüz iktidarlarını şekillendiren temayülle birçok açıdan benzerlik arz eder. Kahramanın Tanrı ile ilişkisinden destana yansıyan dini eğilim bugünkü iktidarların çoğunun varlık ve beka malzemesi olmaya devam etmektedir. Yine birçok iktidar için varlıklarını sürdürebilmenin yolu halkın refah seviyesi ile doğru orantılı bir seyir izler. Destan metnindeki iktidar savaşları nispeten dolaylı bir biçimde de olsa kıyasıya bir rekabet ortamı oluşturmaya devam etmektedir. Ayrıca, enteresandır ki, gün geçtikçe politikacıların fiziki duruş ve tavırları iktidar için tercih edilmelerinde bir etken haline gelmeye başlamıştır. Lider konumundaki kişilerin hareket ve tavırlarından sahip oldukları iktidar gücünün tayinine yönelik çıkarımlar gerçekleştirilmektedir. Destan metninde her şeyden önce fiziki gücü ile iktidarını gösteren kahraman ile günümüzün politikacılarını seçerken öne çıkan bu temayüller arasındaki benzerlik, kolektif bilinçaltı açısından değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Bowra, Cecil Maurice. (1952), **Heroic Poetry**, London-Macmillan: St. Martins Press.
- Carlyle, Thomas. (2004), **Kahramanlar**, Çev. Behzat TANÇ, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Chadwick, Nora K. - Victor Zhirmunsky (1969), **Oral Epics Of Central Asia**, Cambridge: Cambridge University Press.
- Dumezil, Georges. (1996), **Archaic Roman Religion - I.**, London: Johns Hopkins University Press.
- Ergin, Muharrem. (1970), **Orhun Abideleri**, İstanbul: MEB Yayınları.
- Frye, Northrop. (1966), **Anatomy of Criticism**, New York: Atheneum.
- Kara Düzgün, Ülkü (2014), **Türk Destan Kahramanı ve Başkurt Destanlarının Tipolojisi**, Konya: Kömen Yayınları.
- Miller, Dean A. (2000), **The Epic Hero**, London: The Johns Hopkins University Press.
- Ögel, Bahaeddin. (2002), **Türk Mitolojisi – II**, Ankara:
- Propp, Vladimir. (1998), **Folklor-Teori ve Tarih**. Çev. Necdet HASGÜL-Tolga TANYEL, İstanbul: Avesta Yayınları.
- Raglan, Fits Roy Richard Somerset. (1949), **The Hero. A Study in Tradition, Myht, and Drama**, London: Watts.
- Segal, Robert A. (1990), **In Quest Of Hero**, New Jersey: Mythos: The Princeton/Bollingen Series in World Mythology.